

Technická univerzita vo Zvolene

Lesnícka fakulta, Katedra ekonomiky a riadenia lesného hospodárstva

STRETNUTIE EKONOMICKY ZAMERANÝCH LESNÍCKYCH A DREVÁRSKYCH KATEDIER Z ČR A SR

Katedra ekonomiky a riadenia
lesného hospodárstva, Lesnícka
fakulta, Technická univerzita vo
Zvolene

Katedra ekonomiky,
manažmentu a podnikania,
Drevárska fakulta, Technická
univerzita vo Zvolene

Katedra lesníckej a dřevarašské
ekonomiky, Fakulta lesnícká
a dřevarašská, Česká zemědělská
univerzita v Prahe

Katedra marketingu, obchodu
a svetového lesníctva, Drevárska
fakulta, Technická univerzita vo
Zvolene

Ústav lesníckej a dřevarašské
ekonomiky a politiky, Lesnícká
a dřevarašská fakulta, Mendelova
univerzita v Brne

ZBORNÍK ABSTRAKTOV

Zvolen, 23. 9. – 24. 9. 2021

AGENTÚRA
NA PODPORU
VÝSKUMU A VÝVOJA

Vydanie zborníka bolo podporené Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmlúv č. APVV-19-0612, APVV 18 0520 a APVV-17-0232.

STRETNUTIE EKONOMICKY ZAMERANÝCH LESNÍCKYCH
A DREVÁRSKYCH KATEDIER Z ČR A SR

Zborník abstraktov

Zostavovatelia: Ing. Blanka Giertliová, PhD.
Ing. Lenka Navrátilová, PhD.

Vydanie: elektronicky

Vydanie: I. – 2021

Rozsah: 43 strán

Vydavateľ: Technická univerzita vo Zvolene

Grafická
úprava: zostavovatelia

© 2021, Technická univerzita vo Zvolene

Za odbornú úroveň tejto publikácie zodpovedajú autori a recenzenti. Rukopis neprešiel jazykovou úpravou.

ISBN 978-80-228-3293-9

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť textu ani ilustrácie nemôžu byť použité na ďalšie šírenie akoukoľvek formou bez predchádzajúceho súhlasu autorov alebo vydavateľa.

STRETNUTIE EKONOMICKY ZAMERANÝCH LESNÍCKYCH A DREVÁRSKYCH KATEDIER Z ČR A SR

ZBORNÍK ABSTRAKTOV

V dňoch 23. 9. – 24. 9. 2021 prebehlo Stretnutie ekonomicky zameraných lesníckych a drevárskych katedier z Českej republiky a Slovenska organizované Katedrou ekonomiky a riadenia lesného hospodárstva. Stretnutie prebehlo v príjemnom prostredí areálu Športcentra EKOMA vo Zvolene. Na stretnutí sme mali možnosť vypočuť si niekoľko zaujímavých prezentácií našich kolegov a zapojiť sa do plodných diskusií, ktoré im nasledovali. Oblasť výskumu jednotlivých katedier sú skutočne rôznorodé, začínajúc využitím brezy ako hospodárskej dreviny v ČR, analýzou ekonomických efektov zmeny zonácie NP Muránska planina, cez lesnícku bioekonomiku, až po ekonomické dimenzie environmentálneho občianstva, lesnú pedagogiku či návštevnosť lesa v dobe Covidu. Súčasťou programu bola aj poster sekcia, ktorá bola zameraná prevažne na predstavenie výskumov doktorandských prác jednotlivých katedier. Takéto stretnutia napomáhajú utužovaniu vzťahov medzi jednotlivými katedrami, zdieľaniu informácií a výsledkov najnovších výskumov či realizácii ďalšieho výskumu. Všetkým účastníkom by sme radi poďakovali a tešíme sa na ďalšie stretnutie na ČZU v Prahe v roku 2022.

Zostavovatelia: Ing. Blanka Giertliová, PhD.
 Ing. Lenka Navrátilová, PhD.

Zvolen, 23. 9. – 24. 9. 2021

Obsah

ÚĽAVY NA DANI Z LESNÝCH POZEMKOV – EFEKTÍVNA PLATBA ZA EKOSYSTÉMOVÉ SLUŽBY LEŠA NA SLOVENSKU?.....	5
Klára Bálíková, Zuzana Dobšinská, Jaroslav Šálka	
ENVIRONMENTÁLNE VÝKAZNÍCTVO V LESNÍCKO-DREVÁRSKOM KOMPLEXE .	6
Boris Bartalský	
OPTIMALIZÁCIA FUNKČNE INTEGROVANÉHO OBHOSPODAROVANIA LESOV – POZNATKY Z PROJEKTU ALTERFOR A ICH PRENOS DO LESNÍCKEJ PRAXE	7
Yvonne Brodrechtová, Ján Bahýľ, Michal Bošeľa,, Juraj Čerňava, Róbert Sedmák, Ján Tuček	
MEDIÁLNY DISKURZ ZABEZPEČENIA ESL NA ÚZEMÍ NP ŠUMAVA A TANAP V LESNÍCKYCH ČASOPISOCH.....	9
Bianka Dúbravská	
EKONOMICKÁ VÝCHODISKA PĚSTOVÁNÍ A VYUŽITÍ BŘÍZY V ČR.....	10
Roman Dudík, Luděk Šišák	
INOVATÍVNE METÓDY ANALÝZY VÝKONNOSTI LESNÍCKO-DREVÁRSKEHO KOMPLEXU S VYUŽITÍM PRINCÍPOV ZELENÉHO RASTU.....	11
Iveta Hajdúchová, Miloš Gejdoš, Blanka Giertliová, Daniel Halaj, Stanislava Krišťáková, Mária Moresová, Marek Potkány, Mariana Sedliačiková, Andrea Šulajová, Rastislav Šulek, Marek Trenčiansky	
MEDZINÁRODNÉ POLITICKÉ PROCESY V LESNÍCTVE A ICH VNÍMANIE A AKCEPTÁCIA VO VYBRANÝCH KRAJINÁCH.....	12
Lenka Halušková, Jaroslav Šálka	
MODELOVANIE DOPYTU NA TRHU S VÝROBKAMI Z DREVA V SR.....	13
Marek Hlodák	
ANALÝZA EKONOMICKÝCH EFEKTOV ZMENY ZONÁCIE VYUŽÍVANIA NÁRODNÉHO PARKU MURÁNSKA PLANINA.....	14
Ján Holécy, Blanka Giertliová, Daniel Halaj, Rastislav Šulek	
NÁVŠTĚVNOST LEŠA V DOBĚ COVIDU	15
Vilém Jarský, Marcel Riedl, Petra Palátová	
OBČAN ALEBO SPOTREBITEĽ? VÝCHODISKÁ KONCEPTU ENVIRONMENTÁLNEHO OBČIANSTVA	16
Vladislav Kaputa	
AKÉ JE SÚČASNÉ POSTAVENIE DREVÁRSKYCH A NÁBYTKÁRSKYCH RODINNÝCH PODNIKOV NA SLOVENSKU?.....	19
Anna Kocianová, Mariana Sedliačiková, Mária Moresová	
EKONOMICKÁ EFEKTÍVNOŠŤ LESNÍCKYCH PODNIKOV	20

Stanislava Krišťáková	
LESNÍ PEDAGOGIKA JAKO SOUČÁST KOMUNIKACE V LH ZAMĚŘENÁ NA ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ K TRVALE UDRŽITELNÉMU ROZVOJI.....	21
Karolina Macháčková	
POTENCIÁL CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY V ČR VE VAZBĚ NA ODVĚTVÍ LESNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ	22
Jitka Meňházová	
ZÁSOBOVACIE EKOSYSTÉMOVÉ SLUŽBY LESA Z POHĽADU LEGALITY DREVA A PROCESOV V ŠTÁTNEJ SPRÁVE LESNÉHO HOSPODÁRSTVA NA SLOVENSKU	23
Miloš Murina	
LESNÍCKA BIOEKONOMIKA NA SLOVENSKU	24
Lenka Navrátilová, Jaroslav Šálka	
KONCEPT BIZNIS PLÁNU PRE VÝROBU DREVOPLASTOVÝCH DOSIEK	26
Mária Osvaldová	
BIOEKONOMIKA V ČR	27
Petra Palátová, Vilém Jarský, Miroslav Hájek	
HODNOTENIE EKONOMICKÝCH, SOCIÁLNYCH A ENVIRONMENTÁLNYCH DOPADOV MANAŽMENTU LESOV V CHRÁNENÝCH ÚZEMIACH SR NA LESNÉ HOSPODÁRSTVO A NÁSLEDNÉ ODVETVIA	28
Hubert Paluš, Ján Parobek, Michal Dzian	
VÝZVY PRE KOMUNIKÁCIU CIRKULÁRNEJ BIOEKONOMIKY V LESNÍCTVE: SOCIOEKONOMICKÉ VPLYVY GLOBÁLNYCH ZMIEN NA LESNÍCTVO.....	30
Michaela Perunová	
KOMUNIKACE LESNICKÉHO SEKTORU	32
Marcel Riedl	
ZELENÁ EKONOMIKA A EKO-INOVÁCIE V LESNÍCKO-DREVÁRSKOM KOMPLEXE	33
Alena Rokonalová, Ján Parobek, Katarína Slašťanová	
DETERMINÁCIA VÝVOJA LESNÍCKO-DREVÁRSKEHO KOMPLEXU POD RASTÚCIM VPLYVOM PRINCÍPOV BIOEKONOMIKY	34
Katarína Slašťanová, Ján Parobek, Alena Rokonalová	
MOŽNOSTI ZVYŠOVANIA KONKURENČNEJ SCHOPNOSTI PODNIKOV DREVOSPRACUJÚCEHO PRIEMYSLU PROSTREDNÍCTVOM UPLATŇOVANIA ENVIRONMENTÁLNE VHODNÉHO NAKUPOVANIA.....	36
Nikola Slašťanová	
MOTIVACE DROBNÝCH VLASTNÍKŮ K HOSPODAŘENÍ V LESÍCH	37
Roman Štifil	
ANALÝZA ZELENÉHO RASTU V LESNOM HOSPODÁRSTVE SR.....	39

Andrea Šulajová

AKTUÁLNE PROBLÉMY OBHOSPODAROVANIA LESOV V POZEMKOVÝCH
SPOLOČENSTVÁCH NA SLOVENSKU 40

Rastislav Šulek

OCEŇOVANIE VODOOCHRANNEJ EKOSYSTÉMOVEJ SLUŽBY LESA METÓDOU
ALTERNATÍVNYCH NÁKLADOV 41

Marek Trenčiansky, Martina Štěrbová, Jozef Výboštok

PRENOS VEDECKÝCH POZNATKOV DO PRAXE NA PRÍKLADE LESNÍCKEJ
POLITIKY 42

Ján Matúš Urbančík

INDIKÁTORY ZELENÉHO RASTU V DREVOSPRACUJÚCOM PRIEMYSLE
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE 43

Miroslava Vetráková, Mariana Sedliačiková, Natália Poláková, Mária Moresová

ÚĽAVY NA DANI Z LESNÝCH POZEMKOV – EFEKTÍVNA PLATBA ZA EKOSYSTÉMOVÉ SLUŽBY LESA NA SLOVENSKU?

Klára Bálíková, Zuzana Dobšinská, Jaroslav Šálka

Daňové úľavy a stimuly sa v lesníckej politike používajú viac ako 50 rokov a sú spojené predovšetkým s ochrannou lesných pozemkov. V dnešnej dobe sa tiež považujú za spôsob podpory ekosystémových služieb, ktoré sú zabezpečované lesnými pozemkami oslobodenými od dane. V Slovenskej republike existuje národné opatrenie úľavy na dani z lesných pozemkov pre vlastníkov lesov ochranných a osobitného určenia, ako aj pre ostatné lesy s osobitným významom. Cieľom štúdie bolo vypracovať evalvačnú analýzu úľav na dani z lesných pozemkov. Vyhodnotili sme, ako úľavy na dani možno popísať prostredníctvom teórie platieb za ekosystémové služby, ktoré služby sú podporované a aká je potenciálna a skutočná účinnosť opatrenia. Aj keď majitelia lesov a lesné podniky ťažia zo zníženia daní, vnímanie úľav ako platby za ekosystémové služby je nízke. Opatrenie plní ciele v prípade obligatórnych úľav na dani z lesných pozemkov. O fakultatívne možnosti úľavy na dani vlastníci lesa nežiadajú. Úľavy na dani predstavujú ostatné ekonomické stimuly na podporu ekosystémových služieb s výskytom nezávažných implementačných nedostatkov a vysokou celkovou účinnosťou. Štúdia vznikla s podporou projektov APVV-20-0429 Efektívna štátna správa lesného hospodárstva a APVV-17-0232 Testovanie nových politík a podnikateľských modelov na zabezpečovanie vybraných ekosystémových služieb lesa, a projektu KEGA č. TU Z-4/2019 Modernizácia výučby ekonómie životného prostredia na technicky zameraných univerzitách v Slovenskej republike.

Kľúčové slová: analýza verejnej politiky, ekosystémové služby, platby za ekosystémové služby, evalvačná analýza.

Adresa autorov

Ing. Klára Bálíková, PhD., KERLH, LF TUZVO, klara.balikova@tuzvo.sk

Mgr. JUDr. Zuzana Dobšinská, KERLH, LF TUZVO, dobsinska@tuzvo.sk

prof. Dr. Ing. Jaroslav Šálka, KERLH, LF TUZVO, salka@tuzvo.sk

ENVIRONMENTÁLNE VÝKAZNÍCTVO V LESNÍCKO-DREVÁRSKOM KOMPLEXE

Boris Bartalský

Cieľom príspevku je prezentovať teoretické a metodologické východiská pripravovanej dizertačnej práce na tému Environmentálne výkazníctvo v lesnícko-drevárskom komplexe. Environmentálne výkazníctvo je vo všeobecnosti späté s meraním environmentálneho výkonu. Jedným z hlavných dôvodov pre jeho vznik bolo zvýšené povedomie o problémoch a otázkach v oblasti environmentalistiky, ktoré nastalo v šesťdesiatych rokoch minulého storočia. Aktuálne využívaným modelom environmentálneho výkazníctva vo svete je SEEA EA (The System of Environmental-Economic Accounting Ecosystem Accounting). Environmentálne výkazníctvo Slovenskej republiky v súčasnosti nie je uceleným systémom, informácie sú rozdobené v rôznych sektorových správach. V slovenskom lesnom hospodárstve sa aktuálne používajú Európske lesnícke účty. Informácie o stave týchto účtov sú každoročne publikované v Zelenej správe (Správa o lesnom hospodárstve). Cieľom dizertačnej práce bude navrhnúť komplexný systém environmentálneho výkazníctva v odvetví lesného hospodárstva ako súčasť súhrnného lesníckeho účtu. Metodika pre dosiahnutie vrcholového cieľa práce bude pozostávať zo sumarizácie teoretických a praktických poznatkov o environmentálnom výkazníctve doma aj v zahraničí, sumarizácie teoretických a praktických poznatkov o lesnícko-drevárskom komplexe, analýzy postavenia lesnícko-drevárskeho komplexu v národnom hospodárstve, návrhu environmentálnych ukazovateľov, analýzy navrhovaných ukazovateľov a návrhu modelu environmentálneho vykazovania pre SR.

Kľúčové slová: environmentálne výkazníctvo, Európske lesnícke účty, SEEA EA.

Adresa autora

Ing. Boris Bartalský, KERLH, LF TUZVO, xbartalsky@gmail.com

OPTIMALIZÁCIA FUNKČNE INTEGROVANÉHO OBHOSPODAROVANIA LESOV – POZNATKY Z PROJEKTU ALTERFOR A ICH PRENOS DO LESNÍCKEJ PRAXE

Yvonne Brodrechtová, Ján Bahýľ, Michal Bošela,, Juraj Čerňava, Róbert Sedmák, Ján Tuček

Cieľom európskeho projektu ALTERFOR bolo nájsť robustné prístupy k hospodáreniu v lese, ktoré budú vhodne reagovať na výzvy 21 storočia (napr. klimatickú zmenu, rastúci dopyt po energiách z obnoviteľných zdrojov). Prenos výsledkov medzi výskumom a lesníckou praxou prebiehal v súlade aplikovaného analytického Modelu pre výskum-integráciu-využitie poznatkov v praxi (RIU model). Hlavným predpokladom RIU modelu je, že v rámci komunikačného procesu, t.j. prenosu poznatkov medzi výskumom a praxou ohľadom výberu najvhodnejšieho modelu hospodárenia v lese dochádza k začleneniu vybraných výsledkov do už existujúcich znalostí konkrétnych (kľúčových) aktérov v lesnom hospodárstve (LH). Tzn. že RIU model slúžil ako vodítko pre koncepciu a organizáciu interakcie medzi výskumníkmi a konkrétnymi aktérmi spolupracujúcimi v rámci projektu ALTERFOR. Konkrétne pre vybrané lesné celky na území *Podpolania* sa modeloval vývoj plnenia ekosystémových služieb (ES) pre štyri rozličné klimatické scenáre a optimalizovalo sa hospodárenie tak, aby bolo maximalizované plnenie všetkých ES pri zohľadnení záujmov zainteresovaných aktérov. Výsledky modelovania naznačujú, že klimatická zmena bude mať na predmetnom území negatívny vplyv na plnenie viacerých sledovaných ES, avšak vplyv hospodárenia je väčší a správne hospodárenie tak môže priniesť výrazne zmiernenie až preváženie negatívnych dopadov klimatických zmien. Výsledky ďalej poukázali, že počítačom podporovaná a objektivizovaná optimalizácia prinesie celkové zlepšenie plnenia ES, ale aj zlepšenie spektra ES definovaného záujmami zainteresovaných aktérov. Tento teoreticky a empiricky riadený proces prenosu poznatkov do praxe prebiehal na jednej strane úplne nezávisle od aktivít prebiehajúcich v integrácii a využitie, ale na druhej strane dochádzalo k prepojeniu výskumu a integrácie pri identifikácii požadovaného spektra ES a spôsobov hospodárenia v záujmovom území. Integrácia v RIU modeli definovaná ako obojsmerná komunikácia vedy a praxe, bola uskutočnená prostredníctvom kooperácie s praxou nasledovne: (a) identifikácia a analýza aktérov vo forme 38 osobných rozhovorov a (b) štyroch pracovných seminárov. V rámci analýzy aktérov boli identifikovaní kľúčový aktéri v LH (ich ES záujmy a moc pri obhospodarovaní lesov), ktorí na jednej strane boli zapojení do projektu a na strane druhej patria medzi potenciálnych užívateľov výsledkov projektu. Moc je v praxi realizovaná schopnosť riadiť. Vzhľadom na efektívne vysporiadanie sa s mocou v LH výsledky analýzy aktérov poukázali na naliehavosť efektívnejšieho využívania elementov moci ako nátlaku (napr. odstránenie nekoherentnosti právnych predpisov, tzn. vyriešenie medzisektorovej

spolupráce), podnetov (napr. riešenie financovania a plánovania v LH) alebo informácií (napr. zvýšenie odbornosti riadiacich pracovníkov na všetkých úrovniach riadenia). Kým úloha aktérov v rámci analýzy aktérov vo forme osobných rozhovorov bola pasívna, štyri pracovné semináre predstavovali obojstrannú výmenu a výber ES a modelov hospodárenia vo výskumnej lokalite ako podklad k tvorbe alternatívnych modelov hospodárenia a ich počítačom podporovanej optimalizácie. Pri využití charakterizovanom v RIU modeli ako využitie vedeckých poznatkov aktérmi v praxi, kľúčoví aktéri sami rozhodovali, aký druh výsledkov a koľko z nich chcú použiť alebo môžu prinútiť (majú moc) ostatných aktérov, aby využili tieto vedecké poznatky. Tzn. napríklad implementáciu potenciálnych akcií (počítačom podporovaná a objektivizovaná optimalizácia plnenia definovaného spektra ES – obhospodarovania lesov) do akcie. Využitie tiež zahŕňalo použitie získaných vedeckých poznatkov v rámci vedeckého diskurzu. Inými slovami, prenos a využitie poznatkov projektu ALTERFOR spočíva na kľúčových aktéroch a ich moci premeniť potenciálnu akciu na akciu a navodiť zmenu v praxi ako napríklad legislatívne zmeny alebo zmeny hodnotových systémov.

Adresa autorov

Dr. Ing. Yvonne Brodrechtová, KERLH, LF TUZVO, yvonne.brodrechtova@tuzvo.sk

Ing. Ján Bahýľ, PhD., KPLZI, LF TUZVO, jan.bahyl@tuzvo.sk

Ing. Michal Bošela, PhD., KPLZI, LF TUZVO, michal.bosela@tuzvo.sk

Ing. Juraj Čerňava, PhD, KPLZI, LF TUZVO, juraj.cernava@tuzvo.sk

doc. Ing. Róbert Sedmák, KPLZI, LF TUZVO, robert.sedmak@tuzvo.sk

prof. Ing. Ján Tuček, CSc., KPLZI, LF TUZVO, jan.tucek@tuzvo.sk

MEDIÁLNY DISKURZ ZABEZPEČENIA ESL NA ÚZEMÍ NP ŠUMAVA A TANAP V LESNÍCKYCH ČASOPISOCH

Bianka Dúbravská

Koncept ekosystémových služieb lesa (ESL) naberá v posledných rokoch na politickom záujme nie len v politike Európskej únie ale aj u nás na Slovensku a v Českej republike. Preto je dôležité analyzovať aké majú jednotliví aktéri požiadavky na zabezpečenie ESL. Vykonalí sme mediálno-diskurznu analýzu zabezpečenia ekosystémových služieb lesa na území dvoch národných parkov – NP Šumava v Českej republike a TANAP v Slovenskej republike. Analyzovali sme odborné lesnícke časopisy Lesnická práce (CZ) a Les & Letokruhy (SR) za obdobie rokov 2009 – 2019 na základe stanovených kritérií. Na základe výsledkov analýzy môžeme konštatovať, že diskurz aktérov sa týka v oboch prípadoch hlavne ekosystémových služieb biodiverzita a produkcia dreva. Problém je v obidvoch parkoch ohraničený prístupom k manažmentu hospodárenia v národných parkoch v spojitosti s ES biodiverzita a produkcia dreva. Najčastejšie sa diskurzu zúčastňujú aktéri z oblasti Ministerstva životného prostredia príslušnej krajiny a správy jednotlivých parkov. Zároveň sú títo aktéri označovaní aj za pôvodcov problému. Za obeť je označovaná príroda národných parkov. Rozdiel medzi diskurzom v národných parkoch je v počte diskurznych príspevkov a v aktéroch, ktorí sa diskurzu zúčastňujú. V českom časopise sa vyskytuje viac diskurznych príspevkov aj aktérov. Aktéri diskurzu najčastejšie participujú na riešení problému len poskytovaním informácií o možnom riešení problému.

Kľúčové slová: ekosystémové služby lesa, diskurzna analýza, mediálna analýza

Adresa autora

Ing. Bianka Dúbravská, KERLH, LF TUZVO, biankavaz17@gmail.com

EKONOMICKÁ VÝCHODISKA PĚSTOVÁNÍ A VYUŽITÍ BŘÍZY V ČR

Roman Dudík, Luděk Šišák

Smrkové a na řadě míst i borové lesní porosty v České republice jsou postihovány odumíráním, které v posledních 5 letech začalo být poměrně intenzivní. Všichni vlastníci lesa řeší obnovu takových porostů. Pro vlastníky lesa je vzniklý problém naléhavý, protože často dochází k odumření významné části lesa na lesním majetku, v případě drobných vlastníků lesa může jít o celý lesní majetek. Příspěvek ukazuje a shrnuje výsledky několika výzkumů v České republice, které poskytují provozně realizovatelné řešení situace. Toto řešení je velmi dobře aplikovatelné i pro drobné vlastníky lesa. Předpokládá to změnu domácího, resp. národního pohledu na břízu bělokorou z plevelné dřeviny na ekonomicky zajímavou alternativu. Využití břízy bělokoré při obnově kalamitou postižených porostů je provozně použitelným řešením, a to v případě standardně dlouhého obmýetí břízy. V podmínkách České republiky jde o 50 až 60 let. Obmýetí březových porostů s délkou do 30 let nevede k očekávané ekonomické efektivnosti. Výzkumy bylo mimo jiné zjištěno, že ekonomickou efektivnost pěstování březových porostů významně zvyšuje využití přirozené obnovy břízy. Shrnutí a porovnání výsledků realizovaných výzkumů dále podtrhuje význam cenové úrovně sortimentů surového dříví. Zvláštního významu dosahuje cenová úroveň sortimentů surového dříví při srovnání ekonomických výsledků pěstování březových porostů s ekonomickými výsledky pěstování porostů standardních hospodářských dřevin v České republice. Příspěvek se rovněž zabývá využitím březové dřevní suroviny v České republice se zvláštním zřetelem na možnosti využití této suroviny ve výrobcích s vyšší přidanou hodnotou. Zde byl na základě marketingového šetření zjištěn významný potenciál využití tepelně upravené březové dřevní suroviny.

Klíčová slova: klimatická změna, efektivnost, obnova lesa, přidaná hodnota

Výsledek vznikl s podporou projektu NAZV č. QK1810126.

Adresa autorov

Ing. Roman Dudík, PhD., FLD, ČZU v Prahe, dudik@fld.czu.cz

prof. Ing. Luděk Šišák, CSc., FLD, ČZU v Prahe, sisak@fld.czu.cz

INOVATÍVNE METÓDY ANALÝZY VÝKONNOSTI LESNÍCKO-DREVÁRSKEHO KOMPLEXU S VYUŽITÍM PRINCÍPOV ZELENÉHO RASTU

*Iveta Hajdúchová, Miloš Gejdoš, Blanka Giertliová, Daniel Halaj, Stanislava Krišťáková,
Mária Moresová, Marek Potkány, Mariana Sedliáčiková, Andrea Šulajová, Rastislav Šulek,
Marek Trenčiansky*

Zmeny v objeme a štruktúre produkcie lesného hospodárstva (LH) majú za následok aj zmeny vo výkonoch nadväzujúcich odvetví, ktorými sú drevospracujúci priemysel (DSP) a energetický priemysel, kde sa drevo, ako obnoviteľný zdroj stáva vzácnou surovinou, ktorej využívanie je upravené nielen našimi, ale aj európskymi legislatívnymi normami. Vzhľadom na uvedené je veľmi dôležité, aby danej problematike bola venovaná zvýšená pozornosť, a aby boli využité najnovšie poznatky a vedecké metódy na odhalenie kauzálnych príčin a navrhnuté postupy na zmiernenie negatívnych vplyvov externého prostredia. Význam a originalita projektu je o to vyššia, že nerieši len vplyv globálnych spoločensko-ekonomických a klimatických zmien na riziko a výkonnosť LH, ale zaoberá sa aj riešením výkonnosti nadväzujúcich spracovateľských odvetví. Pretrvávajúcimi problémami slovenského DSP je nízka finalizácia výroby, vysoký podiel vývozu výrobkov s nízkou mierou pridanej hodnoty a nepriaznivá finančná situácia podnikov, ktoré sú zapríčinené absenciou účinnej spolupráce s producentmi dreva, rozpadom východných trhov a neštandardnou štruktúrou obchodu s drevom. Možnosti zmeny tohto stavu vidia riešitelia projektu vo výraznej výrobnjej reštrukturalizácii DSP.

Príspevok vznikol s podporou projektu APVV 18 0520 INECOFOWOS.

Adresa autorov

prof. Ing. Iveta Hajdúchová, PhD., KERLH, LF TUZVO, hajduchova@tuzvo.sk

doc. Ing. Miloš Gejdoš, PhD., KLŤMLM, LF TUZVO, gejdos@tuzvo.sk

Ing. Blanka Giertliová, PhD., KERLH, LF TUZVO, giertliova@tuzvo.sk

doc. Ing. Daniel Halaj, PhD., KERLH, LF TUZVO, halaj@tuzvo.sk

Ing. Stanislava Krišťáková, KERLH, LF TUZVO, xkristakova@tuzvo.sk

Ing. Mária Moresová, PhD., KEMP, DF TUZVO, xmoresova@tuzvo.sk

doc. Ing. Marek Potkány, PhD., KEMP, DF TUZVO, potkany@tuzvo.sk

prof. Ing. Mariana Sedliáčiková, PhD., KEMP, DF TUZVO, sedliacikova@tuzvo.sk

Ing. Andrea Šulajová, KERLH, LF TUZVO, xmajdakova@tuzvo.sk

doc. Mgr. Ing. Rastislav Šulek, PhD., KERLH, LF TUZVO, sulek@tuzvo.sk

Ing. Marek Trenčiansky, PhD., KERLH, LF TUZVO, trenciansky@tuzvo.sk

MEDZINÁRODNÉ POLITICKÉ PROCESY V LESNÍCTVE A ICH VNÍMANIE A AKCEPTÁCIA VO VYBRANÝCH KRAJINÁCH

Lenka Halušková, Jaroslav Šálka

Špecifický charakter medzinárodnej spolupráce vo sfére lesníctva vedie k rôznym definíciám a prístupom k jej skúmaniu. Širší prístup zahŕňa aj také iniciatívy, ktoré súvisia s lesmi implicitne, a hovorí o medzinárodnom režime. Niektorí autori sa prikláňajú k termínu „režimový komplex“, ktorý tvoria právne záväzné aj nezáväzné strategické dokumenty, normy a diskurzy z rôznych sfér politiky životného prostredia, ktoré sa týkajú lesa. Či už hovoríme o režime, tzv. nerežime, či všeobecnejšie o „spravovaní“ lesov možno konštatovať, že medzinárodnú úpravu lesníckej politiky na všetkých úrovniach geopolitického rozsahu charakterizuje fragmentácia, multi-centrizmus a prelínanie s inými sektormi. Na čom sa výskumníci zhodujú je nezastupiteľná rola národných politik, prioritne kľúčových aktérov, pri implementácii zásad lesníckej politiky z roviny medzinárodnej úpravy. Cieľom nášho výskumu je objasniť mieru interakcie národnej lesníckej politiky vybraných krajín s explicitne na lesy zameranými iniciatívami medzinárodnej úrovne, a to Fórum OSN o lesoch na úrovni globálnej, Forest Europe na úrovni supraregionálnej a procesov týkajúcich sa lesov pod záštitou Európskej únie na úrovni sub-regionálnej. Interakciu budeme skúmať v oboch smeroch, do akej miery sú štáty aktívne pri presadzovaní svojich záujmov na medzinárodnej úrovni, tzv. uploading, a do akej miery zásady implementujú, tzv. downloading. Metodiku výskumu tvorí analýza odbornej literatúry, rozhovory s relevantnými aktérmi národnej lesníckej politiky vybraných krajín a analýza strategických dokumentov zameraných na lesy v intenciách miery ich implementácie a vzájomnej kongruencie. Teoretickým východiskom je Policy Arrangements Approach PAA (Arts, Leroy 2006), ktorý definuje dimenzie a perspektívy analýzy determinovanej sféry politiky. Vzhľadom na charakter výskumu sme doplnili dimenziu interakcie úrovni. Syntéza získaných poznatkov poskytne priestor pre komparáciu medzi vybranými krajinami, v ktorých bude výskum prebiehať: Slovenskou republikou, Českom, Slovinskom a Bosnou a Hercegovinou.

Kľúčové slová: medzinárodná lesnícka politika, Policy Arrangements Approach (PAA), Fórum OSN o lesoch, Forest Europe, lesnícka politika Európskej únie

Adresa autorov

PhDr. Lenka Halušková, KERLH, LF TUZVO, xhaluskoval@is.tuzvo.sk

prof. Dr. Ing. Jaroslav Šálka, KERLH, LF TUZVO, salka@tuzvo.sk

MODELOVANIE DOPYTU NA TRHU S VÝROBKAMI Z DREVA V SR

Marek Hlodák

Cieľom príspevku je modelovanie základného determinantu trhu - dopytu, konkrétne dopytu po výrobkoch z dreva ako ihličnaté a listnaté rezivo, papier, lepenka a výrobky na báze z dreva v SR. Model sa zostrojí po teoretickom rozbere vzťahov medzi trhovými faktormi, ktoré sú z pohľadu ekonomickej teórie relevantné pre vývoj dopytu. Charakterizujú sa trhové faktory, ktoré určujú dopyt po výrobkoch z dreva a následne sa určí vplyv týchto faktorov na dopyt. Uskutoční sa zber vstupných údajov pre ekonometrickú analýzu dopytu a prevedie sa rozbor skutočných podmienok na trhu s výrobkami z dreva v SR v rokoch 1993-2020. Teoretickou analýzou modelu dopytu po výrobkoch z dreva sa sformulujú trhové vzťahy. Dopyt na trhu s drevom je závislý od výsledného dopytu po konečných výrobkoch z dreva, kde finálne výrobky putujú na trh spotrebiteľov. V užšom zmysle dopyt po drevených výrobkoch koreluje s ekonomickým rastom, stavebným rastom, cenami substitučných výrobkov, s preferenciami vo využívaní výrobkov, demografickým vývojom a vývojom a zmenami menových kurzov. V najširšom zmysle je dopyt odvodený od vývoja celkového národného hospodárstva. Následne sa definujú a vyberú vstupné premenné pre statické a dynamické modely dopytu. Pri zaradovaní premenných do modelov sa bude vychádzať z vopred definovanej ekonomickej teórie a cieľom nájsť takú kombináciu, ktorá z ekonomického aj štatistického hľadiska najlepšie odzrkadľuje reálne ekonomické vzťahy. Overené a interpretované modely budú slúžiť na prognostickú aplikáciu.

Kľúčové slová: modelovanie, trhové faktory, dopyt po výrobkoch z dreva, prognózovanie

Podakovanie: Tento príspevok vznikol s podporou projektu VEGA 1/0666/19 Determinácia vývoja bioekonomiky na báze dreva.

Adresa autora

Ing. Marek Hlodák, KMOSL, DF TUZVO, xhlodak@is.tuzvo.sk

ANALÝZA EKONOMICKÝCH EFEKTOV ZMENY ZONÁCIE VYUŽÍVANIA NÁRODNÉHO PARKU MURÁNSKA PLANINA

Ján Holécy, Blanka Giertliová, Daniel Halaj, Rastislav Šulek

Cieľom analýzy bolo vyhodnotiť národohospodársky efekt investičných výdavkov na zalesňovanie pôdy pomocou základného multiplikátora na príklade návrhu variantov novej zonácie využívania lesov Muránskej planiny. Variant 1 informuje o pokračujúcom status quo využívania lesných ekosystémov. Variant 2 predpokladá rozšírenie zóny obmedzenia hospodárenia stupňov A (bez zásahu), B1 (zásah 1 krát za 10 rokov), B2 (1 krát za 30 rokov) a C (zásah 2 krát za 10 rokov). Variant 3 je pôvodný Variant 2 ktorý uvažuje navyše s opatreniami na podporu biotopu hlucháňa. Pre odmeranie priameho efektu zníženia kapitálových výdavkov do zalesňovania vo Variantoch 2 a 3 oproti Variantu 1 sme použili ukazovateľa ČSH(p) výdavkov na zalesňovania v lesníckych projektoch všetkých troch variantov v trvaní budúcich 30 rokov pri bezrizikovej lesnej výnosovej miere $(p) = 1,04 \% p$. a. Makroekonomický dopad zníženia kapitálových investícií na čistý dôchodok obyvateľstva sme vyhodnotili pomocou priemernej hodnoty základného multiplikátora $(M) = 13,321948$ odhadnutej pomocou časového radu hraničného sklonu k spotrebe za roky 2009-2019. Ročný ekvivalent priamej ekonomickej straty oproti Variantu 1 pri Variante 2 $RES(V2) = - 80 091$ EUR a pri Variante 3 ukazovateľ $RES(V3) = - 162 516$ EUR. S využitím hodnoty multiplikátora (M) potom možno očakávať ročné straty na čistom dôchodku obyvateľstva pri uskutočnení Variantu 2 vo výške $RES_M(V2) = - 1 066 973$ EUR, resp. pri uskutočnení Variantu 3 až vo výške $RES_M(V3) = -2 165 034$ EUR. Výsledky poukazujú na doposiaľ neznámy ale významný makroekonomický efekt každoročných kapitálových investícií do zalesňovania v podmienkach Slovenska.

PodĎakovanie:

Práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-19-0612.

Adresa autorov

prof. Ing. Ján Holécy, PhD., KERLH, LF TUZVO, jan.holecy@tuzvo.sk

Ing. Blanka Giertliová, PhD., KERLH, LF TUZVO, giertliova@tuzvo.sk

doc. Ing. Daniel Halaj, PhD., KERLH, LF TUZVO, halaj@tuzvo.sk

doc. Mgr. Ing. Rastislav Šulek, PhD., KERLH, LF TUZVO, sulek@tuzvo.sk

NÁVŠTĚVNOST LESA V DOBĚ COVIDU

Vilém Jarský, Marcel Riedl, Petra Palátová

Příspěvek analyzuje návštěvnost a význam lesů pro společnost v období pandemie COVID-19 v České republice. Metodicky jsou data získána jak z celostátní tak regionální úrovně. V prvním případě kvalitativním výzkumem, ve druhém případě pomocí výzkumu kvantitativního. Přičemž vždy je porovnán rok 2019 s rokem 2020. V rámci celostátního výzkumu, který probíhá od roku 1994 je vzorek cca 1000 lidí dotazován na návštěvnost lesa a sběr lesních plodů. Pro analýzu na regionální úrovni (oblast Kostelce nad Černými lesy) bylo využito automatizovaných sčítacích zařízení Eco-counter Mobil Multi schopný zaznamenat pěší a cyklisty. Výsledky na národní úrovni ukazují, že v roce 2020 byla návštěvnost lesa nejvyšší za celé sledované období, konkrétně 36 návštěv lesa na obyvatele za rok (oproti 23 v roce 2019) resp. 155 návštěv na jeden hektar (oproti 98 v roce 2019). Výrazně se v roce 2020 zvýšil podíl návštěvníků, kteří les navštěvují často a naopak snížil podíl těch, kteří les nenavštěvují vůbec. Data o sběru lesních plodů dokladují, že narostl počet sbírajících domácností u všech druhů sledovaných lesních plodů a hub. Podíl sbírajících domácností se v roce 2020 zásadně navýšil nejen proti roku 2019, ale dostáhl historicky nejvyšších hodnot. Nárůst návštěvnosti lesních lokalit potvrdil i kvantitativní výzkum, kde návštěvnost v roce 2020 byla o 52 % vyšší než v roce 2019. Nárůst byl patrný zejména v měsících březen až květen, tedy v období platnosti největších restrikcí, a následně pak v podzimních měsících, kdy byla zavedena další omezení v souvislosti s druhou vlnou nemoci. Provedená statistická analýza jasně dokumentuje, že vliv teploty a omezení obchodů a restaurací na návštěvnost je kladný, zatímco vliv srážek záporný. Z výsledků je patrné, že význam lesů (zejména) příměstských v době pandemie byl velmi významný.

Příspěvek vznikl díky podpoře z projektu EVA4.0, registrační číslo projektu: CZ.02.1.01/0.0/0.0/16_019/0000803 a projektu Komunikace jako nástroj harmonizace potřeb společnosti a lesnického sektoru NAZV QK1920272.

Adresa autorov

doc. Ing. Vilém Jarský, PhD., FLD ČZU v Prahe, jarsky@fld.czu.cz

RNDr. Marcel Riedl, CSc., FLD ČZU v Prahe, riedl@fld.czu.cz

Ing. Bc. Petra Palátová, PhD., FLD ČZU v Prahe, palatovap@fld.czu.cz

OBČAN ALEBO SPOTREBITEĽ? VÝCHODISKÁ KONCEPTU ENVIRONMENTÁLNEHO OBČIANSTVA

Vladislav Kaputa

Tento text je úvodom k diskurzu formou vedeckej kaviarne a slúži ako príspevok do globálnej diskusie o vzťahu ekonomiky a životného prostredia. Vychádza z kapitoly „Economic Dimensions of Environmental Citizenship“ (Kaputa et al., 2020) knihy publikujúcej výstupy z projektu COST Action CA16229.

Ekonomiku chápeme ako vedu zaoberajúcu sa využívaním obmedzených zdrojov na výrobu užitočných aktív a služieb a ich následnou distribúciou rôznym skupinám v spoločnosti. Ekonomika skúma, ako a prečo sa ľudia (ako spotrebitelia, korporácie, mimovládne organizácie, verejný sektor alebo vládne agentúry) rozhodujú o použití cenných zdrojov. Široko uplatňované princípy mainstreamovej ekonómie čelia kritike z rôznych platforiem. Argumentácia ekonomiky hlavného prúdu je v rozpore s interdisciplinárnymi ekonomickými prístupmi k environmentálnym problémom. Tento príspevok poukazuje aj na to, že hlavné rozpory v takejto diskusii pochádzajú z inej hodnotovej hierarchie jednotlivcov (a skupín).

V úvahách vychádzame z pojmov Environmentálna ekonomika, ktorá sa zaoberá štúdiom environmentálnych problémov v súvislosti s hospodárskou (ekonomickou) činnosťou človeka, ďalej Ekonomika prírodných zdrojov, ktorej predmetom štúdia je príroda v jej úlohe dodávateľa surových materiálov (Field, 1994) a nakoniec Ekologická ekonómia, ktorá skúma ekonomicko-environmentálne vzťahy. Tá je v rozpore s mainstreamovou ekonomikou (a environmentálnou ekonomikou ako súčasťou ekonomického mainstreamu) (Common a Stagl, 2005). Ekologickí ekonómovia považujú svoj odbor za viac interdisciplinárny (výskum ekonómov, ekológov, filozofov a sociálnych vedcov) a tvrdia, že environmentálna ekonomika prijala neoklasicistickú ekonomickú paradigmu do takej miery, do akej spôsobilá, že vedci sú zaslepení voči iným disciplinárnym názorom (Beder, 2011). Daly a Farley (2004) definovali cieľ ekologickej ekonómie ako hľadanie ciest k „steady state economy“ (ekonomike ustáleného stavu) a súčasne k spravodlivému rozdeleniu zdrojov. Ekonomika ustáleného stavu je ekonomika, ktorá nerastie ani neklesá a zostáva na úrovni, ktorá umožňuje obnovu prírodných ekosystémov a dlhodobú dôstojnosť ľudstva. Zdá sa, že vplyv ekologickej ekonomiky je obmedzený na oblasti, kde si zachováva štandardný ekonomický pohľad na environmentálne problémy (napríklad služby ekosystémových služieb). Interdisciplinárnosť ešte nedokázala prekonať politické a sociálne bariéry. Beder (2011) tvrdí, že hoci mnoho akademikov hľadá vo svojom výskume interdisciplinárnosť, to isté sa nedá povedať o ministerstvách, oddeleniach a agentúrach, ktoré sú spravidla rozdelené do špecializovaných

oblastí a typické zainteresovanými stranami (stakeholders) z konkrétnych sektorov hospodárstva.

Preferencie sú normatívne kritérium v štúdiách zaoberajúcich sa individuálnym výberom medzi alternatívami a rozhodnutie je určené individuálnymi preferenciami. Etický základ ekonómie je utilitarizmus, čo je zásada hodnotenia hodnôt (morálna správnosť konania), kde užitočnosť označuje rovnováhu potešenia a utrpenia jednotlivca. Celková užitočnosť jednotlivcov je známa ako blaho (welfare). Normatívna ekonómia zohľadňuje iba prospešnosť pre ľudí.

Rozpor v hodnotovom systéme človeka sa v spoločnosti prejavuje až ako „bitka hodnôt“ v názoroch na riešenie v istom čase aktuálnych sociálnych, environmentálnych alebo ekonomických problémov (napr. manažment národných parkov, ochrana zložiek ekosystémov, reforma vzdelávania, udržateľnosť dôchodkových systémov a pod.). Popri v súčasnosti globálne uplatňovanom koncepte „udržateľnosti“ je najmä antropocentrický hodnotový rámec jednotlivcov a skupín v protiklade s tými, ktorí prejavujú v postojoch viac biocentrický alebo ekocentrický prístup. Antropocentrizmus podlieha kritike ekocentricky alebo biocentricky zameraných autorít, ale aj kritike „z vlastných radov“. Napr. cirkev (s človekom ako centrom záujmu) kritizuje antropocentrizmus modernej kultúry (Francis a Bartholomew, 2017). Kladie dôraz nielen na problémy environmentálne (kríza zmeny klímy), ale najmä sociálne (chudoba). Natavenie priorit tu vystihuje konštatovanie Benedikta XVI. (2009): „When ‘human ecology’ is respected within society, environmental ecology also benefits”.

Common a Stiglitz (2005) tvrdia, že medzi ekologickou ekonómiou a neoklasickou ekonomikou nie je žiadny rozdiel – obe sú antropocentrické a tiež úžitkové/utilitárne. Toto je to neprijateľné a arogantné pre mnohých ekológov (najmä „zarytých“), pretože iným živým veciam sa odopiera akákoľvek vnútorná hodnota, ktorá by bola mimo ich hodnoty pre ľudí (Beder, 2011). Podľa neoklasickej ekonómie životné prostredie možno oceňovať, pretože voľbu a existenciu hodnôt je možné premietnuť do preferencií jednotlivcov a tieto preferencie je možné merať. Ekologická ekonómia tvrdí, že jednotlivé preferencie sú ale do značnej miery formované informáciami, ktoré sú ľuďom k dispozícii o dôsledkoch ich výberu (Beder, 2011). Ekonomická logika znamená, že cieľom konania jednotlivcov je optimalizovať svoje vlastné záujmy. Daly a Cobb (1989) označili „inteligentnú honbu za súkromným ziskom“ ako podstatu racionality. Ak ale mimo individuálnych prání a preferencií neexistuje spoločné dobro, tak trhy uspokojujú potreby ľudí efektívnejšie ako vlády. Je to v rozpore s interdisciplinárnymi znalosťami o motivácii ľudí a politickom správaní. Keď ľudia konajú politicky a volia, často sa vnímajú ako súčasť skupiny. Starajú sa nielen o svoj vlastný záujem, ale tiež o „dobro spoločnosti“ (Self, 1990, s. 9).

Environmentálne občianstvo zahŕňa nielen členstvo v skupine (ľudstvo), ale aj práva (čistý vzduch a voda), zodpovednosť (neznečisťuje) a prostriedky vzdelávania (kampane zamerané na vzdelávanie a informovanosť) (Cao, 2018). Ľudia ako spotrebitelia sa snažia maximalizovať svoje vlastné materialistické prania, zatiaľ čo ako občania sa zaujímajú o to, čo utvára „dobrú spoločnosť“ (Cooper a Hart, 1992). Cao (2017) v kritike neoliberalizácie rozvinul myšlienku, že ekonomická racionalita redukuje environmentálne občianstvo na akt „udržateľnej spotreby“. Toto mení zelené občianstvo na zelený konzumerizmus. Jeho kritika neoliberálneho občianstva poukazuje na dávanie práv a povinností novým „členom spoločnosti“, korporáciám. Tie doteraz požívali obchodné práva, ale napr. v USA môžu v poslednom čase uplatňovať aj niektoré občianske a politické práva. Neoliberálni teoretici presúvajú ťažisko z občana na spotrebiteľa, zo štátu na korporáciu (ako agentov občianstva) a z politiky na trhy (ako sféru občianstva). Tieto posuny podporujú spotrebiteľské a podnikové občianstvo a transformujú občana z politickej bytosti (zoon politikon) na ekonomickú bytosť (homo economicus) (Cao, 2015). Rozsah v akom sú trhové pravidlá začlenené do sociálnych a politických vzťahov, vedie niektorých autorov (Sandel, 2012) k tvrdeniu, že sa transformujeme zo spoločností s trhovým hospodárstvom do trhových spoločností.

Acknowledgements: This abstract was prepared in line with the outcomes of the COST Action project CA16229 – ENEC: European Network for Environmental Citizenship

Adresa autora

Ing. Vladislav Kaputa, PhD., KMOSL, DF TUZVO, kaputa@tuzvo.sk

AKÉ JE SÚČASNÉ POSTAVENIE DREVÁRSKÝCH A NÁBYTKÁRSKÝCH RODINNÝCH PODNIKOV NA SLOVENSKU?

Anna Kocianová, Mariana Sedliačiková, Mária Moresová

The worldwide importance of family business is evidenced by its more than seventy percent share in all enterprises. A survey in the field of family business in wood-working and furniture enterprises in Slovakia has not been carried out yet. The situation is not helped by the fact that the family business is not legally defined in the conditions of Slovak Republic. The presented contribution tries to eliminate these shortcomings. Its goal is to map the situation of family wood-working and furniture enterprises in Slovakia as a hitherto unexplored segment to capture a view of their current position together with the main internal and external determinants hindering their development in practice and to approach the potential areas of future development of the businesses in question from their point of view. Based on the results of the survey, it can be stated that more than half of enterprises in wood-processing and furniture industry are family-type and their main determinants of development can be considered lack of skilled labor and increasing intensity of competition with specific problems arising from the nature of family business which is underestimation of the issue of succession. The vision of the future development of these family businesses is to take advantage of the growing demand for organic products which they have at disposal.

Key words: family business, furniture enterprises, wood-working enterprises.

Tento príspevok je čiastkovým výsledkom riešenia projektov APVV-20-0004, APVV-18-0520, APVV-18-0378, APVV-17-0456, APVV-17-0583 a projektov VEGA 1/0161/21, KEGA 005TU Z-4/2020 a projektu IPA 09/2021.

Adresa autorov

Ing. Anna Kocianová, KEMP, DF TUZVO, xkocianovaa@is.tuzvo.sk

prof. Ing. Mariana Sedliačiková, PhD., KEMP, DF TUZVO, sedliacikova@tuzvo.sk

Ing. Mária Moresová, PhD. et PhD., KEMP, DF TUZVO, maria.moresova@tuzvo.sk

EKONOMICKÁ EFEKTÍVNOSŤ LESNÍCKYCH PODNIKOV

Stanislava Krišťáková

Narastajúci tlak na efektívne využívanie obnoviteľných prírodných zdrojov v súlade s princípmi trvalo-udržateľného lesného hospodárstva núti podnikmi lesného hospodárstva zlepšovať ich efektívnosť. Pri hodnotení výkonnosti a efektívnosti podnikov lesného hospodárstva je nevyhnutné zohľadniť vplyv špecifik lesného hospodárstva. Cieľom príspevku je pomocou metódy Data envelopment analysis (DEA) vyhodnotiť ekonomickú efektívnosť podnikov lesného hospodárstva na Slovensku a v Bulharsku. Hodnotenie efektívnosti sa uskutočnilo pomocou finančných údajov za sledované obdobie rokov 2014-2018 vo vybraných podnikoch. Výsledky pomohli identifikovať parametre ovplyvňujúce efektívnosť a schopnosť ďalšieho rozvoja lesných podnikov. Trvalú udržateľnosť a nárast ekonomickej efektívnosti podnikov lesného hospodárstva v oboch krajinách je možné dosiahnuť lepším riadením a zvýšením investícií do výskumu a nových technológií.

Kľúčové slová: Podniky lesného hospodárstva, DEA analýza, Ekonomická efektívnosť

Adresa autora

Ing. Stanislava Krišťáková, KERLH, LF TUZVO, xkristakova@tuzvo.sk

LESNÍ PEDAGOGIKA JAKO SOUČÁST KOMUNIKACE V LH ZAMĚŘENÁ NA ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ K TRVALE UDRŽITELNÉMU ROZVOJI

Karolina Macháčková

Jako typickou cílovou skupinou lesní pedagogiky je vnímán první stupeň základních škol, v omezeném měřítku i široká veřejnost, která navštěvuje aktivity pořádané lesními pedagogy. Hlavním cílem příspěvku je proto rozšířit možnosti uplatnění lesní pedagogiky v odlišných podmínkách vzdělávací soustavy, dokázat, že na metodách lesní pedagogiky lze realizovat výchovně-vzdělávací aktivity pro různorodé cílové skupiny a zhodnotit její využití v odlišných podmínkách. V rámci příspěvku bude představeno: (1) zhodnocení důvodů proč se lesníci rozhodnou vykonávat pedagogickou činnost v rámci lesní pedagogiky; (2) vyhodnocení postojů učitelů a ředitelů na vybraných fakultních základních školách k možnostem outdoor výuky v prostředí lesa, Hlubinné ekologie a Earth literacy; (3) zhodnocení uplatnění lesní pedagogiky při výuce předmětu Podniková ekonomika na vysoké škole; (4) posouzení dopadů lesní terapie na agresivní projevy adolescentních pacientů v prostředí výchovných ústavů; (5) zhodnocení lesní pedagogiky jako alternativního nástroje osvěty a popularizace zvěřinového masa s ohledem na jeho nutriční hodnoty a zdravotní benefity. V rámci referátu budou prezentovány specifické metody a postupy, které nejsou obvykle užívané v pedagogickém výzkumu; například Sensorická analýza, Shinrin-yoku, Projektivní testy (Rorschachův test, Test ruky a TAT test), Pyramidový model dle Wengrafa a další. Na základě výsledků výzkumného šetření je představen šestistupňový model podporující udržitelné vzdělávání založené na metodách lesní pedagogiky a předloženy další doporučení.

Klíčová slova: Hlubinná ekologie, lesní terapie, observační učení, projektivní testy, komunikace

Výsledek vznikl s podporou projektu QK1920272 Komunikace jako nástroj harmonizace potřeb společnosti a lesnického sektoru.

Adresa autora

Ing. Karolina Macháčková, FLD ČZU v Prahe, machackovak@fld.czu.cz

POTENCIÁL CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY V ČR VE VAZBĚ NA ODVĚTVÍ LESNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

Jitka Meňházová

Lesy mají důležitou roli v cirkulární bioekonomice, její principy nejsou v lesnictví žádnou novinkou. Principy trvale udržitelného hospodaření známe již přes 250 let a myšlenky udržitelnosti rezonují ve společnosti zejména v době krize a nedostatku! Les produkuje dřevo, tedy čistě přírodní a obnovitelný materiál. V českých lesích, až výjimky, nepřekračovala celková těžba celkový průměrný přírůst. Rok 2018 je však impulsem k hluboké úvaze nad aplikací principů bioekonomiky i v lesnicko-dřevařském komplexu. Většinu dřevěných výrobků lze recyklovat, použít k výrobě dalších dřevěných produktů, nebo k výrobě energií. Evropské lesy a lesní hospodářství hrají ústřední úlohu v bioekonomice: poskytují materiál (dřevní i nedřevní produkty), energii z obnovitelných zdrojů a řadu regulačních a kulturních ekosystémových služeb. Požadavky společnosti na tyto zdroje musí být vyvážené. Rámce cirkulární ekonomiky a bioekonomiky poskytují mnoho z hlediska naplnění cílů udržitelnosti a efektivního využívání zdrojů. Strategie EU pro bioekonomiku zdůrazňuje udržitelné řízení přírodních zdrojů a udržitelné využívání biomasy. Ukazatele bioekonomiky musí reflektovat na stále se měnící a diverzifikující odvětví založená na lesích a dopady, které tyto změny mají na lesní zdroje a produkty z lesů. Potenciál bioekonomiky ve vazbě na lesní hospodářství lze spatřit především ve zpracování strategického rámce cirkulární ekonomiky, zlepšení institucionální infrastruktury/podmínek přechodu na oběhové hospodářství, zlepšení odpadového hospodářství, včetně pozitivních vlivů na dosažení národních cílů v oblasti klimatu a jiných cílů v oblasti životního prostředí. Dále se jedná o zlepšení bezpečnosti dodávek materiálu a snížení závislosti na materiálových zdrojích, které by měly být dováženy ze zemí mimo EU, zvýšení konkurenceschopnosti podniků a možná tvorba a inovace business modelů v kontextu bioekonomiky. Potenciál se také objevuje v oblasti udržitelného módního průmyslu, zdůraznění potenciálu kaskádového využití dřeva, zvýšení účinnosti využití dřevěných vláken. V neposlední řadě to je zpracování strategických dokumentů v oblasti bioekonomiky a lesního hospodářství a vytváření pracovních míst.

Adresa autora

Ing. Jitka Meňházová, PhD., Ústav lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky, LDF,
Mendelova univerzita v Brně, jitka.menhazova@mendelu.cz

ZÁSOBOVACIE EKOSYSTÉMOVÉ SLUŽBY LESA Z POHĽADU LEGALITY DREVA A PROCESOV V ŠTÁTNEJ SPRÁVE LESNÉHO HOSPODÁRSTVA NA SLOVENSKU

Miloš Murina

Problematika nakladania s drevom a legálnosti celého procesu má tak priamy ako aj nepriamy vplyv na lesnícku politiku a ekonomiku. Nelegálne výrubby (či už reálne alebo fabulované) sú nezriedka využívané na zneváženie úsilia lesného hospodárstva o zdravé, trvalo udržateľné lesy so všetkými ich produkčnými aj mimoprodukčnými funkciami. Vysporiadanie sa s nelegálnou činnosťou v lesoch je nevyhnutnou podmienkou pre ich racionálne obhospodarovanie nielen vlastníkami lesov, ale aj pre lesníctvo všeobecne.

Cieľom tejto výskumnej činnosti je vyhodnotenie miery nelegálneho nakladania s drevom, identifikácia procesov v tejto oblasti, kompetencie príslušných orgánov štátnej správy a akcentom na ich vzájomnú interakciu ako aj formulácia návrhov a odporúčaní na optimalizáciu nastavených pravidiel a regulácií.

Metodika získavania relevantných údajov a podkladov vychádza najmä zo zamerania sa na praktické poznatky a zbieranie dát z prostredia praktického výkonu v tejto oblasti.

Očakávané výsledky vychádzajú z exaktného zistenia stavu vecí a vytipovania slabých miest v systéme. Súčasťou výsledkov budú návrhy na zvýšenie efektívnosti nastavených pravidiel pri prevencii nelegálneho nakladania s drevom a lepšej vymožitelnosti práva pri objasňovaní a sankcionovaní nelegálnej činnosti.

Kľúčové slová: nelegálnosť, lesnícka politika, kompetencie, interakcia, kontrola, efektívnosť

Adresa autora

Ing. Miloš Murina, KERLH, LF TUZVO, milos.murina@minv.sk

LESNÍCKA BIOEKONOMIKA NA SLOVENSKU

Lenka Navrátilová, Jaroslav Šálka

Bioekonomika sa čoraz viac spája s riešením rôznych globálnych problémov a transformáciou na udržateľné hospodárstvo. V rámci bioekonomiky zohráva významnú úlohu lesnícky sektor, nakoľko lesnícko-drevársky komplex má potenciál stať sa základným stavebným prvkom bioekonomiky. Z toho dôvodu sa od bioekonomiky oddelil koncept lesníckej bioekonomiky, ktorý má potenciál aj v podmienkach Slovenskej republiky. Cieľom príspevku je identifikácia miery začlenenia bioekonomiky v národných strategických dokumentoch a identifikácia miery vnímania bioekonomiky a lesníckej bioekonomiky rôznymi skupinami obyvateľstva Slovenskej republiky. Výsledky poukazujú na fakt, že pokiaľ na úrovni Európskej únie existujú 2 bioekonomické stratégie, na národnej úrovni neexistuje žiadna bioekonomická stratégia. Bioekonomika na Slovensku je riadená prostredníctvom viacerých sektorových stratégií spadajúcich pod oblasť bioekonomiky (napr. lesníctvo, energetika, inovácie či ochrana životného prostredia). Podľa dosiahnutých výsledkov sa študenti Technickej univerzity vo Zvolene vyznačujú pomerne vysokou mierou povedomia v oblasti bioekonomiky, pričom zameranie štúdia sme identifikovali ako faktor výrazne ovplyvňujúci vnímanie bioekonomiky študentmi. Naopak mestská časť obyvateľstva Slovenska sa vyznačuje nízkou, až strednou mierou porozumenia pojmu lesníckej bioekonomiky, pričom je dôležité venovať pozornosť rizikám spojeným s bioekonomikou a riešeniu prípadných problémov. Súčasní slovenskí aktéri preukazujú pomerne vysoké povedomie a porozumeniu konceptu lesníckej bioekonomiky, no prejavuje sa mierne odlišná interpretácia tohto pojmu v závislosti od jednotlivých sektorov. Aktéri vo všeobecnosti vnímajú transformáciu k bioekonomike ako žiadúcu, pričom tiež vnímajú potrebu posilnenia postavenia lesnícko-drevárskeho sektoru v rámci bioekonomiky, tak aby bol sektor schopný využiť ponúkajúce sa príležitosti. S tým je spojená potreba vyššieho financovania, a tiež tvorba národnej bioeconomickej stratégie, pričom do tohto procesu musia byť zapojení všetci relevantní aktéri.

Kľúčové slová: bioekonomika, lesnícka bioekonomika, vnímanie, strategické dokumenty

"Príspevok vznikol s podporou projektov APVV-17-0232 Testovanie nových politík a podnikateľských modelov na zabezpečovanie vybraných ekosystémových služieb lesa, projektu KEGA č. TU Z-4/2019 Modernizácia výučby ekonómie životného prostredia na technicky zameraných univerzitách v Slovenskej republike a projektu Európskeho fondu regionálneho rozvoja FORRES - ITMS 313011T678."

Adresa autorov

Ing. Lenka Navrátilová, PhD., KERLH, LF TUZVO, lenka.navratilova@tuzvo.sk

prof. Dr. Ing. Jaroslav Šálka, KERLH, LF TUZVO, salka@tuzvo.sk

KONCEPT BIZNIS PLÁNU PRE VÝROBU DREVOPLASTOVÝCH DOSIEK

Mária Osvaldová

Rozhodovanie o investíciách patrí k najdôležitejším rozhodnutiam aké podnik realizuje. V súčasnosti ide ekonomický úspech ruka v ruke s environmentálnym a nemôže byť založený na devastácii životného prostredia. Práca je zameraná na predstavenie konceptu investičného zámeru rozšírenia výroby nového produktu na báze využitia recyklovanej suroviny (drevoplast) pre podnik RECY WOOD, s. r. o. Podnik pôsobí na trhu drevovýroby so zameraním na výrobu a predaj produktov vyrobených z guľatiny. Vypracovaním finančno – ekonomickej analýzy a využitím dynamických metód hodnotenia efektívnosti investície – čistá súčasná hodnota, index rentability, vnútorné výnosové percento a diskontovaná doba splatnosti, bola zhodnotená efektívnosť investičného zámeru a jeho rentabilnosť pre podnik. Analýzou citlivosti rizika bol určený najcitlivejší parameter – cena (23,75%) pri 10% úrovni rizika. Na základe metodických postupov bol investičný zámer odporučený k realizácii.

Adresa autora

Ing. Mária Osvaldová, KEMP, DF TUZVO, osvaldovamaria@gmail.com

BIOEKONOMIKA V ČR

Petra Palátová, Vilém Jarský, Miroslav Hájek

Příspěvek se věnuje pojetí bioekonomiky v České republice, se zdůrazněním významu lesnické bioekonomiky. Příspěvek je rozdělený do několika spolu souvisejících tematických oblastí – týká se jednak samotného vymezení a cílů (lesnické) bioekonomiky v ČR, zejm. na základě analýzy strategických dokumentů a veřejně dostupných informací. Další část příspěvku je věnována stavu implementace bioekonomiky na FLD ČZU v Praze. Součástí jsou také vybrané výstupy dvou dotazníkových šetření realizovaných v roce 2020 týkající se vnímání bioekonomiky. První z nich bylo realizováno v rámci projektu EVA4.0 na reprezentativním vzorku populace (1509 respondentů). Zjištěné výsledky ukazují, že je povědomí o bioekonomice v populaci nízké (19 %). Příspěvek také krátce prezentuje výsledky z uskutečněného (ale ve formě uceleného výstupu dosud nepublikovaného) šetření mezi studenty lesnictví na Technické univerzitě ve Zvolenu (TUZVO) a na Fakultě lesnické a dřevařské ČZU v Praze (FLD ČZU). Z odpovědí od 367 studentů vyplývá, že větší povědomí o bioekonomice mají studenti na TUZVO (82 % oproti 54 % na FLD ČZU). Studenti jsou průměrně spokojeni s dosavadním začleněním problematiky bioekonomiky do studijních programů, čeští studenti by ale ve větší míře preferovali další začlenění bioekonomiky v rámci studia. Zájem o téma lesnické bioekonomiky vyplývá i z analýzy výstupů publikovaných v odborných databázích (Scopus, Web of Science). Na těchto výsledcích je také viditelný významný podíl participace autorů z FLD ČZU.

Příspěvek vznikl díky podpoře z projektu EVA4.0, registrační číslo projektu: CZ.02.1.01/0.0/0.0/16_019/0000803.

Adresa autorov

Ing. Bc. Petra Palátová, PhD., FLD ČZU v Prahe, palatovap@fld.czu.cz

doc. Ing. Vilém Jarský, PhD., FLD ČZU v Prahe, jarsky@fld.czu.cz

doc. Ing. Miroslav Hájek, PhD., FLD ČZU v Prahe, hajek@fld.czu.cz

HODNOTENIE EKONOMICKÝCH, SOCIÁLNYCH A ENVIRONMENTÁLNYCH DOPADOV MANAŽMENTU LESOV V CHRÁNENÝCH ÚZEMIACH SR NA LESNÉ HOSPODÁRSTVO A NÁSLEDNÉ ODVETVIA

Hubert Paluš, Ján Parobek, Michal Dzian

Cieľom príspevku je prezentácia projektu APVV-20-0294 projektu „Hodnotenie ekonomických, sociálnych a environmentálnych dopadov manažmentu lesov v chránených územiach SR na lesné hospodárstvo a následné odvetvia“, ktorý je zameraný na zhodnotenie ekonomických, sociálnych a environmentálnych dopadov manažmentu lesov v chránených územiach (CHÚ) SR na lesné hospodárstvo a následné odvetvia, ktoré využívajú produkty lesa. Využitím nových poznatkov a postupov hodnotenia vývoja lesných ekosystémov v CHÚ a prostredníctvom návrhov ich diferencovaného manažmentu projekt kvantifikuje rad ekonomických, sociálnych a environmentálnych dopadov uplatňovania obmedzení v lesných ekosystémoch CHÚ. V rámci riešenia projektu sa vypracuje hodnotenie súčasného stavu a vývoja štruktúry lesných porastov v CHÚ prostredníctvom kvantitatívnych ukazovateľov vhodných na hodnotenie biodiverzity na základe údajov súhrnných informácií o stave lesov, štatistickej národnej inventarizácie lesov a metód diaľkového prieskumu zeme. V ďalšej časti sa navrhnu zásady diferencovaného manažmentu lesov v CHÚ s ohľadom na vybrané kritériá a bilanciu uhlíka v lesných ekosystémoch a kvantifikujú dopady uplatňovania obmedzení využívania lesov, konkrétne dopady zmien objemu produkovaného dreva, štruktúry produkcie, tokov dreva, bilancie uhlíka v lesoch a vo výrobkoch z dreva, v závislosti od druhu manažmentu, na lesnícko-drevársky sektor a spoločnosť. Na základe ekonomických metód hodnotenia efektívnosti manažmentu jednotlivých druhov CHÚ a štatistického testovania sa navrhne ich optimálna výmera a manažment. Projekt navrhuje konkrétne výskumné riešenie úloh, ktoré je potrebné vykonať v záujme postupného odstraňovania existujúcich názorových rozdielov a rozporov týkajúcich sa starostlivosti o lesy v CHÚ. Výsledky projektu prispievajú k vytvoreniu žiaducej rovnováhy medzi ochranou prírody a prírode blízke hospodárením lesov v chránených územiach, k zachovaniu a zlepšovaniu ich biodiverzity, za súčasného čo najefektívnejšieho využívania prírodných zdrojov.

Kľúčové slová: chránené územia, ochrana prírody, prírode blízke hospodárenie, bilancia uhlíka, výroby z dreva

Podakovanie: Tento príspevok vznikol s podporou projektu APVV-20-0294 „Hodnotenie ekonomických, sociálnych a environmentálnych dopadov manažmentu lesov v chránených územiach SR na lesné hospodárstvo a následné odvetvia“.

Adresa autorov

doc. Ing. Hubert Paluš, PhD., KMOSL, DF TUZVO, palus@tuzvo.sk

doc. Ing. Ján Parobek, PhD., KMOSL, DF TUZVO, parobek@tuzvo.sk

Ing. Michal Dzian, PhD., KMOSL, DF TUZVO, michal.dzian@tuzvo.sk

VÝZVY PRE KOMUNIKÁCIU CIRKULÁRNEJ BIOEKONOMIKY V LESNÍCTVE: SOCIOEKONOMICKÉ VPLYVY GLOBÁLNYCH ZMIEN NA LESNÍCTVO

Michaela Perunová

Aktivity v oblasti cirkulárnej ekonomiky a bioekonomiky sú v súčasnosti iniciatívou predovšetkým Európskej únie, ktorej cieľom je ochrana životného prostredia, zabezpečenie dlhodobej konkurencieschopnosti EÚ a dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050. Cirkulárna ekonomika nahrádza pôvodný, lineárny ekonomický systém fungujúci na princípe, kde sa zdroje premieňajú na výrobky, predávajú, spotrebovávajú a po veľmi krátkej životnosti sú následne spálené, uložené na skládke alebo stratené iným spôsobom. Bioekonomika zahŕňa výrobu biologických zdrojov a ich premenu na potraviny, krmivá, bioenergiu a materiály na biologickej báze.

Globálne výzvy nútia spoločnosť hľadať nové spôsoby výroby a spotreby, ktoré rešpektujú ekologické hranice našej Planéty. Potenciál bioekonomiky, ako obnoviteľného segmentu obehového hospodárstva, je v krajinách strednej a východnej Európy nevyužitý. Aj z tohto dôvodu je v súčasnej dobe globálnou výzvou podporiť rozvoj a potenciál cirkulárnej bioekonomiky.

Európska zelená dohoda je aktuálne jednou z kľúčových politík Európskej únie a zaoberá sa globálnymi výzvami zmeny klímy. Balíček politík udržateľnej ekonomiky ďalej dopĺňa Stratégia EÚ pre bioekonomiku a Nový akčný plán. Nosný cieľ Zelenej dohody pre Európu chce Európska únia dosiahnuť prostredníctvom tzv. Európskeho klimatického paktu. Aby boli Zelená dohoda a Klimatický pakt úspešné, je potrebné zapojiť verejnosť a ostatné angažované strany. Bioekonomika môže generovať významné úspory uhlíka v podobe viazania uhlíka v pôde, lesoch, drevených výrobkoch a tiež pomocou nahradenie fosílnych a neobnoviteľných zdrojov biomasou.

Európska únia poskytuje niekoľko finančných nástrojov na podporu a rozvoj bioekonomiky. Možnosti financovania zahŕňajú Horizon Europe 2021-2027, ďalej potom European Circular Bioeconomy Fund (ECBF) a Bio-based Industries Joint Undertaking (BBI JU). Nový rámcový program pre výskum a inovácie (Horizon Europe) sa v druhom pilieri – Global Challenges and European Industrial Competitiveness, konkrétne v šiestom klastri – Food, Bioeconomy, Natural resources, Agriculture and Environment zameriava na bioekonomiku, pre ktorú je vyhradených EUR 10 bilionov. Finančné nástroje na podporu bioekonomiky v Európskej únii sú zásadné faktory na dosiahnutie klimaticky neutrálneho európskeho hospodárstva do roku 2050. Európska únia však musí stále viac priťahovať súkromné investície na rozšírenie inovácií v bioekonomike. Finančné a ekonomické nástroje majú

možnosť zlepšiť európsku konkurencieschopnosť a urýchliť transformáciu európskeho hospodárstva na ekologický a udržateľnejší spôsob fungovania.

Socioekonomické efekty bioekonomiky (napr. zamestnanosť, obrat), nie sú úplne preskúmané. Podiel zamestnaných v bioekonomike na trhu práce v Českej republike sa v období medzi rokmi 2008-2017 pohyboval okolo 7-8 %. Podiel zamestnaných ľudí v bioekonomike v týchto rokoch v Českej republike mierne klesol. V roku 2017 sa však celkový počet zamestnaných ľudí v bioekonomike zvýšil. Pokiaľ ide o štruktúru zamestnanosti v odvetviach bioekonomiky, najvyšší počet zamestnancov vykazujú tradičné sektory národného hospodárstva, akými sú poľnohospodárstvo, potraviny, nápoje a tabak, drevené výrobky a nábytok. Zisťovanie obratu v sektoroch bioekonomiky v Českej republike bude predmetom budúceho výskumu.

Bioekonomika a cirkulárna ekonomika musia fungovať spoločne, aby sa mohla vyvinúť synergia, s cieľom zaistiť produktívnejšie a efektívnejšie používanie zdrojov v oboch ekonomikách. Oba koncepty boli predstavené Európskou Úniou v reakcii na obavy dlhodobej životaschopnosti aktuálneho ekonomického systému náročného na suroviny a zdroje.

Podpora a rozvoj cirkulárnej bioekonomiky môžu priniesť k európskej ekonomickej prosperite a k transformácii na udržateľnú formu hospodárenia s ekonomickými zdrojmi. Ďalej môže cirkulárna bioekonomika poskytovať produkciu bez fosílnych materiálov a klimaticky neutrálnu budúcnosť Európy a posilniť ochranu životného prostredia ekosystémov. Práve cirkulárna bioekonomika má prepojenia na vyššie uvedené koncepty a považuje sa za oblasť s obrovskou príležitosťou, dosiahnuť súbor vytýčených globálnych výziev.

Výsledok vznikol s podporou projektu QK1920272 Komunikace jako nástroj harmonizace potřeby a lesnického sektoru.

Adresa autora

Ing. Michaela Perunová, FLD, ČZU v Prahe, perunova@fld.czu.cz

KOMUNIKACE LESNICKÉHO SEKTORU

Marcel Riedl

Globální změny, které probíhají v přírodě i ve společnosti vytváří nové výzvy pro celý lesnický sektor. Základním předpokladem pro jejich řešení je efektivní komunikace jak v rámci lesnického sektoru (vnitřní komunikace), tak vzhledem k veřejnosti (vnější komunikace). Význam této komunikace je analyzován pomocí problémového stromu. Prezentace se dále věnuje zejména analytickým procesům spojených s tvorbou efektivní komunikační strategie jako nástroje pro dlouhodobou harmonizaci potřeb společnosti a lesnictví s využitím postupů vycházejících z podrobných výzkumů týkající životního stylu a mediálního chování veřejnosti. Tato strategie je i klíčovým nástrojem pro dosažení žádoucí změny positioningu lesnického sektoru. Prezentace je doplněna ukázkami aktuálních výsledků z výzkumu trhu i výstupu z realizace konkrétní komunikační kampaně. V případě vnější komunikace z výsledků výzkumů vyplývají nižší znalosti týkající se významu a role lesních ekosystémů a činnosti lesníků u mladší generaci, a tedy i potřeba zaměřit se především na cílovou skupinu 18 až 29 let. V rámci vnitřní komunikace lesnického sektoru se analyzuje efektivita komunikační strategie založená na dvoustupňovém komunikačním modelu s využitím odborného lesního hospodáře a její dopad na kognitivní, afektivní a konativní postoje zejména drobných vlastníků lesa a možnostmi jejich větší aktivizace.

Keywords: forestry, communication strategy, life style, market research, Czech Republic,

Příspěvek vznikl díky podpoře z projektu Komunikace jako nástroj harmonizace potřeb společnosti a lesnického sektoru NAZV QK1920272.

Adresa autora

RNDr. Marcel Riedl, CSc., FLD ČZU v Praze, riedl@fld.czu.cz

ZELENÁ EKONOMIKA A EKO-INOVÁCIE V LESNÍCKO-DREVÁRSKOM KOMPLEXE

Alena Rokonalová, Ján Parobek, Katarína Slašťanová

Súčasná ekonomická situácia ako aj zmeny klímy by sa mali považovať za veľkú príležitosť k posunu k zelenej ekonomike prostredníctvom implementácie ekologických inovácií. Eko-inovácie a ich uplatňovanie sú kľúčom k tomu, aby každé odvetvie priemyslu mohlo vytvárať vyššiu pridanú hodnotu a zároveň globálne prispievať k ozdraveniu planéty. V posledných rokoch podniky zdokonaľujú svoje úsilie zamerané na trvalo udržateľnú produkciu v snahe minimalizovať znečisťovanie. Ekologické inovácie pomáhajú tomuto vývoju kombináciou technologických a ostatných zmien, ktoré môžu priniesť podstatné vylepšenie stavu životného prostredia. Cieľom výskumu je hodnotenie eko-inovácií lesnícko-drevárskeho komplexu na Slovensku a ich porovnanie v rámci krajín V4 s celoeurópskym priemerom. Súčasná úroveň eko-inovativnosti podnikov lesnícko-drevárskeho komplexu je zisťovaná prostredníctvom zberu dát vybraných podnikateľských subjektov a ich následným vyhodnotením. Hodnotenie a analýza ekoinovativnosti Slovenska a vybraných krajín sa opiera o hodnoty eko-inovačného indexu podľa Eco-innovation Scoreboard Observatory, ktorý vytvorila Európska komisia vzhľadom na to, že eko-inovácie zohrávajú čoraz dôležitejšiu úlohu v politikách Európskej únie. Eko-inovačný index je nástroj na posúdenie výkonnosti vo všetkých členských štátoch Európskej únie. Na základe analýzy dát sú sformulované odporúčania pre zvýšenie konkurencieschopnosti vybraných sektorov z pohľadu eko-inovativnosti Slovenska so zameraním sa na lesnícko-drevársky komplex.

Kľúčové slová: zelená ekonomika, eko-inovácie, lesnícko-drevársky komplex,

PodĎakovanie: Tento príspevok vznikol vďaka podpore grantovej agentúry VEGA v rámci projektu č. 1/0666/19 „Determinácia vývoja bioekonomiky na báze dreva“ a projektu č. 1/0674/19 „Návrh modelu implementácie ekologických inovácií do inovačného procesu podnikateľských subjektov na Slovensku pre zvýšenie ich výkonnosti“

Adresa autorov

Ing. Alena Rokonalová, KMOSL, DF TUZVO, rokonalova.alena@gmail.com

doc. Ing. Ján Parobek, PhD., KMOSL, DF TUZVO, parobek@tuzvo.sk

Ing. Katarína Slašťanová, KMOSL, DF TUZVO, xslastanova@is.tuzvo.sk

DETERMINÁCIA VÝVOJA LESNÍCKO-DREVÁRSKEHO KOMPLEXU POD RASTÚCIM VPLYVOM PRINCÍPOV BIOEKONOMIKY

Katarína Slašťanová, Ján Parobek, Alena Rokonalová

Kvantifikácia prínosu bioekonomiky k celkovému hospodárstvu krajiny je dôležitý ukazovateľ trvalo udržateľného vývoja. V súčasnosti neexistuje medzinárodne dohodnutá metodika na meranie pokroku v oblasti bioekonomiky, ktorá jednoznačne dokáže identifikovať prínos jednotlivých odvetví z pohľadu využívania trvalo udržateľných zdrojov. Jedna z možností je zachytiť komplexný obraz bioekonomiky a monitorovanie jej vývoja využitím metodiky založenej na kvantifikácii indexu bioekonomického prínosu (BCI), ktorý vychádza z piatich kľúčových faktorov: pridaná hodnota, export, zamestnanosť, produktivita a investície. Porovnávací nástroj BCI je navrhnutý tak, aby poskytoval holistický pohľad zahŕňajúci viac aspektov bioekonomiky, pričom sa používa na identifikáciu trendov, modelov a synergií v priemysle. Index porovnáva výkonnosť konkrétnej zložky vo vybranom roku s očakávanou základnou výkonnosťou určenou dynamickým stochastickým modelom všeobecnej rovnováhy (DCGE). Metodika BCI poskytuje potrebný prehľad bioeconomickej aktivity v podmienkach danej krajiny, pričom index aplikuje nelineárnu kvantitatívnu analýzu a využíva sekundárne údaje z rôznych zdrojov. V prvom rade sa jedná o prierezové údaje, ktoré poslúžia na kalibráciu modelu dynamickej vypočítateľnej všeobecnej rovnováhy DCGE a na odhad parametrov indexu. Podiel príspevku bioekonomiky na národnom rozvoji sa odhaduje na základe matice spoločenského účtovníctva, pričom sa zostaví modelová rovnica v systéme všeobecného algebraického modelovania na odhad parametrov riešenia pomocou nelineárneho programovania. Prístupy s využitím indexu BCI predstavujú nástroje na rýchle, konzistentné a komplexné hodnotenie stavu bioekonomiky, prostredníctvom ktorej môžeme poskytnúť strategický plán pre politiku bioekonomiky a vytvoriť scenáre budúceho vývoja odvetví na báze dreva. Zároveň, pomocou indexu kvantifikujeme účinky bioekonomiky ako súčasť národného hospodárstva, ktoré nám umožňujú komparáciu stavu jednotlivých členských štátov EÚ.

Kľúčové slová: bioekonomika, lesnícko-drevársky komplex, index bioekonomického prínosu

Podakovanie: Tento príspevok vznikol vďaka podpore grantovej agentúry VEGA v rámci projektu č. 1/0666/19 „Determinácia vývoja bioekonomiky na báze dreva.“ a projektu č. 1/0674/19 „Návrh modelu implementácie ekologických inovácií do inovačného procesu podnikateľských subjektov na Slovensku pre zvýšenie ich výkonnosti

Adresa autorov

Stretnutie ekonomicky zameraných lesníckych a drevárskych katedier z ČR a SR
Zvolen, 23. 9. – 24. 9. 2021

Ing. Katarína Slašťanová, KMOSL, DF TUZVO, xslastanova@is.tuzvo.sk

doc. Ing. Ján Parobek, PhD., KMOSL, DF TUZVO, parobek@tuzvo.sk

Ing. Alena Rokonalová, KMOSL, DF TUZVO, rokonalova.alena@gmail.com

**MOŽNOSTI ZVYŠOVANIA KONKURENČNEJ SCHOPNOSTI PODNIKOV
DREVOSPRACUJÚCEHO PRIEMYSLU PROSTREDNÍCTVOM UPLATŇOVANIA
ENVIRONMENTÁLNE VHODNÉHO NAKUPOVANIA**

Nikola Slašťanová

Cieľom príspevku je zamerať sa na možnosti zvyšovania konkurenčnej schopnosti podnikov drevospracujúceho priemyslu (DSP) prostredníctvom uplatňovania environmentálne vhodného nakupovania. Ekologické nakupovanie môže priniesť dôležité výhody v oblasti riadenia rizika, ekologickej účinnosti, užších vzťahov s dodávateľmi a zlepšenia environmentálneho správania. Po teoretickom rozbere problematiky environmentálne vhodného nakupovania v DSP sa zrealizuje dotazníkový prieskum, prostredníctvom ktorého sa zistí stav informovanosti, povedomia a využívania environmentálne vhodného nakupovania v drevospracujúcom priemysle a uplatňovanie environmentálnych manažérskych systémov, certifikácie dodávateľských reťazcov, výhody a vplyv na konkurencieschopnosť podnikov. Prieskum bude realizovaný online formou prostredníctvom elektronického dotazníka. Vzhľadom na kvalitatívny charakter výskumu, respondenti uvádzajú odpovede pomocou Likertovej škály. Dotazník pozostáva z otázok podnikovej demografie, zavedenia spoločenskej zodpovednosti a environmentálne vhodného nakupovania. Pri vyhodnocovaní budú respondenti rozdelení na dve skupiny, podľa toho či majú zavedené environmentálne vhodné nakupovanie alebo nie. Cieľom zistiť výhody a dôvody pre zavedenie environmentálne vhodného nakupovania a na ich základe navrhnúť postupy na zabezpečenie efektívnej implementácie environmentálne vhodného nakupovania do nákupných politík drevospracujúcich podnikov s cieľom zvýšiť ich konkurencieschopnosť.

Kľúčová slová: environmentálne vhodné nakupovanie, konkurencieschopnosť, drevospracujúci priemysel

Podakovanie: Tento príspevok vznikol s podporou projektu VEGA 1/0666/19 Determinácia vývoja bioekonomiky na báze dreva a VEGA 1/0674/19 Návrh modelu implementácie ekologických inovácií do inovačného procesu podnikateľských subjektov na Slovensku pre zvýšenie ich výkonnosti.

Adresa autora

Ing. Nikola Slašťanová, KMOSL, DF TUZVO, yslastanova@is.tuzvo.sk

MOTIVACE DROBNÝCH VLASTNÍKŮ K HOSPODAŘENÍ V LESÍCH

Roman Štifil

Jaká je motivace drobných vlastníků lesů na svých pozemcích hospodařit? Touto otázkou se zabývalo mnoho autorů napříč různými regiony po celém světě. Tento výzkum si klade za cíl pomoci porozumět drobným vlastníkům lesů v České republice, jejich hospodářským cílům a také motivaci k hospodaření. Porozumění motivaci drobných vlastníků je důležité například pro dotační politiku, s jejíž pomocí je možné vhodně usměrňovat hospodaření drobných vlastníků, případně podporovat udržitelné obhospodařování lesů. Chápání principů, cílů a důvodů k hospodaření drobných vlastníků může pomoci se snahou o jejich větší zájem o lesnictví, ale také se snahou snižovat množství neaktivních vlastníků, kteří ve svých lesích nehospodaří. Nástroje lesního hospodářství by měli mimo jiné reflektovat také potřeby, podmínky a hodnoty co největšího množství vlastníků lesů, včetně drobných vlastníků lesů. V současné době, kdy v České republice kromě kůrovcové kalamity probíhá také mohutné zalesňování rozsáhlých holin vzniklých po nahodilých těžbách v minulých letech, je potřeba pochopení a porozumění motivace drobných vlastníků lesů aktuálním tématem. Tento výzkum byl realizován pomocí dotazníkového šetření mezi více než 230 respondenty v roce 2019. Výzkumu se zúčastnilo 198 fyzických osob, z nich bylo přibližně 65 % mužů a 35 % žen, zbylými respondenty byli především zástupci obecních a v menší míře také církevních majetků. Samotné dotazníkové šetření probíhalo v pěti různých oblastech České republiky, jednalo se konkrétně o Břeclavsko, Kroměřížsko, Pelhřimovsko, Kosteletsko a Plzeňsko. Mezi fyzickými osobami, které se výzkumu zúčastnili převažují osoby starší než 50 let, bydlící zejména v sídlech do 5000 obyvatel. Výzkumu se zúčastnili především respondenti, kteří alespoň nějakým způsobem aktivně hospodaří. Více než 70 % dotazovaných uvedlo, že vlastní les do vzdálenosti 10 km od svého bydliště, a 90 % do vzdálenosti 50 km od svého bydliště. Více než polovina dotazovaných získala les dědictvím, druhým nejčastějším způsobem, jakým se respondenti stali vlastníky lesa bylo koupí, tuto variantu odpovědělo 13 % dotazovaných. 61 % dotazovaných má v úmyslu dále hospodařit v lese a 22 % předat ho další generaci. Na otázku „Co je cílem Vašeho hospodaření v lese? Co je pro Vás důležité?“ odpovídali respondenti nejčastěji možností „Příznivý stav Vašeho lesa s plněním všech jeho funkcí“, tuto možnost uvedlo 37 % dotazovaných, 24 % dotazovaných uvedlo odpověď „Vztah k přírodě“ a 17 % uvedlo, že pro ně les představuje zdroj palivového dříví. Z výše uvedeného je možné usuzovat, že pro dotazované respondenty nemusí být hospodářská funkce lesa (těžba dříví a případný finanční profit z ní vyplývající) nejdůležitějším důvodem proč vlastní les.

Stretnutie ekonomicky zameraných lesníckych a drevárskych katedier z ČR a SR
Zvolen, 23. 9. – 24. 9. 2021

Adresa autora

Ing. Roman Štifil, FLD, ČZU v Prahe, stifil@fld.czu.cz

ANALÝZA ZELENÉHO RASTU V LESNOM HOSPODÁRSTVE SR

Andrea Šulajová

Cieľom príspevku je analýza zeleného porastu v podmienkach lesného hospodárstva. Na základe analýzy indikátorov zeleného rastu sme zostavili dotazník zameraný na aktuálnu situáciu LH. Účelom zeleného rastu je použiť ukazovatele na implementáciu stratégie v lesných podnikoch, ktoré na jednej strane prinesú hospodársky rast a na druhej strane znížia vplyv zvyšovania výkonnosti na životné prostredie. Zelený rast v podmienkach Slovenskej republiky sa zaoberá rastúcim ekonomickým rastom a zároveň sa snaží minimalizovať ovplyvňujúce efekty environmentálnych problémov, akými sú kvalita ovzdušia, úroveň recyklácie a ochrana životného prostredia na prírodný kapitál. Na základe analýzy sekundárnych zdrojov zameraných na priblíženie sa k problematike zeleného rastu a jeho indikátorov bolo pripravené dotazníkové zisťovanie. Dotazník pozostával z otvorených a uzavretých otázok a bol rozdelený do štyroch hlavných oblastí štúdia zeleného rastu. Na základe dotazníkového prieskumu bola zmapovaná situácia v lesnom hospodárstve v podmienkach Slovenskej republiky. Výsledky ukazujú, že zavedenie stratégie zeleného rastu do lesného hospodárstva je dôležité z hľadiska dlhodobého ekonomického rastu a minimalizácie vplyvov na životné prostredie.

Kľúčové slova: zelený rast, indikátory, lesné hospodárstvo

Adresa autora

Ing. Andrea Šulajová, KERLH, LF TUZVO, ada.majdakova@hotmail.com

AKTUÁLNE PROBLÉMY OBHOSPODAROVANIA LESOV V POZEMKOVÝCH SPOLOČENSTVÁCH NA SLOVENSKU

Rastislav Šulek

Vo vývoji pozemkového vlastníctva na území Slovenska vznikla osobitná skupina právnych pomerov, ktorá sa zachovala až do dnešných dní – ide o útvary dnes právne fixované ako tzv. pozemkové spoločenstvá. Tieto sa vytvorili v priebehu 19. storočia z tzv. urbárskej sústavy, ktorá sa sformovala na území dnešného Slovenska už v stredoveku a pretrvali prakticky bez zmien až do polovice 20. storočia. V období po roku 1948 v dôsledku spoločensko-politických zmien však boli zrušené a k ich obnoveniu došlo až po roku 1989. V súčasnosti sú významnou právnou formou lesných podnikov na Slovensku, pričom obhospodarujú cca 30 % lesov. Nielen ich právny, ale aj ekonomický režim je v porovnaní s inými lesnými podnikmi značne špecifický. Príspevok chronologicky popisuje najdôležitejšie historické okolnosti formovania pozemkových spoločenstiev s dôrazom na vývoj vlastníckych a užívacích vzťahov v rámci tejto formy vlastníctva lesov za posledných 30 rokov. Dnes existuje na celom území Slovenska viac ako 2 700 pozemkových spoločenstiev s veľmi rôznorodou výmerou lesných pozemkov, čo má značný vplyv na ich hospodárenie. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že trvalo udržateľné obhospodarovanie lesných zdrojov v podmienkach pozemkových spoločenstiev je podmienené množstvom faktorov, z ktorých rozhodujúcimi sú špecifické vlastnícke vzťahy v pozemkových spoločenstvách, ekonomické záujmy a preferencie vlastníkov lesnej pôdy, legislatívne obmedzenia, sociálne a environmentálne záujmy a preferencie spoločnosti. V príspevku sú tak prezentované najdôležitejšie ekonomické, environmentálne i spoločenské problémy, s ktorými sa aktuálne pozemkové spoločenstvá pri obhospodarovaní lesov na Slovensku stretávajú.

Kľúčové slová: vlastníctvo lesov, urbárska sústava, pozemkové spoločenstvá, vstup do lesa, hospodárenie v lesoch

Tento príspevok vznikol s podporou projektu VEGA 1/0457/20 Ekonomické a právne podmienky poskytovania ekosystémových služieb lesov v pozemkových spoločenstvách na Slovensku.

Adresa autora

doc. Mgr. Ing. Rastislav Šulek, PhD., KERLH, LF TUZVO, sulek@tuzvo.sk

OCEŇOVANIE VODOOCHRANNEJ EKOSYSTÉMOVEJ SLUŽBY LESA METÓDOU ALTERNATÍVNYCH NÁKLADOV

Marek Trenčiansky, Martina Štěrbová, Jozef Výbošťok

Cieľom práce je kvantifikácia vodohospodárskej ekosystémovej služby lesa metódou alternatívnych nákladov na základe analýzy vybraných vodných nádrží z regiónu stredného Slovenska. Alternatívou k poskytovaniu ekosystémových služieb lesa sú v tomto prípade náklady na úpravu pitnej vody. Na základe analýzy nákladov na úpravu vody v časovom období 2011-2015 vodných nádrží Málinec, Klenovec a Turček a lesného porastu ich povodí je kvantifikovaná závislosť medzi lesným porastom a nákladmi na úpravu pitnej vody. Výsledky regresnej funkcie potvrdili závislosť medzi lesným porastom a nákladmi na úpravu pitnej vody. Vodoochranná ekosystémová služba lesa je stanovená ako potenciálna úspora nákladov na úpravu vody vodohospodárskych spoločností pri existencii určitého podielu lesného porastu na povodí. Hodnota tejto služby sa v prípade analyzovaných vodných nádrží pohybuje v rozmedzí 1,67 až 8,90 €. ha⁻¹rok⁻¹.

Adresa autorov

Ing. Marek Trenčiansky, PhD., KERLH, LF TUZVO, trenciansky@tuzvo.sk

Ing. Martina Štěrbová, PhD., NLC Zvolen, martina.sterbova@nlcsk.org

Ing. Jozef Výbošťok, PhD., KERLH, LF TUZVO, jozef.vybostok@tuzvo.sk

PRENOS VEDECKÝCH POZNATKOV DO PRAXE NA PRÍKLADE LESNÍCKEJ POLITIKY

Ján Matúš Urbančík

Politickí aktéri na Slovensku, ale aj vo svete mnohokrát nie sú schopní efektívne spolupracovať s vedcami a odborníkmi. Táto situácia je citeľná aj v problematike environmentálnych politík. Lesníctvo vyžaduje efektívne systémy na prenos vedeckého poznania do odbornej praxe, aby bolo aj naďalej relevantné pre environmentálne potreby spoločnosti. Pre funkčnú budúcu politiku v týchto oblastiach je nevyhnutné zapojenie všetkých zainteresovaných strán. V práci sa plánujeme zamerať na príklady úspešného prenosu poznatkov a spolupráce na prípadových štúdiách. Pre obsiahnutie rozdielov v dosahu budeme skúmať projekty s regionálnym, krajským, štátnym a európskym dopadom. Ich analýzu vykonáme pomocou analýzy dokumentov a semi-štrukturovanými rozhovormi so zúčastnenými aktérmi. Určenie úspešnosti prenosu vedeckých poznatkov do praxe vykonáme za pomoci RIU modelu (Böcher & Krott, 2016). Komparáciou prípadových štúdií budeme schopní objektívne zhodnotiť faktory úspešnosti a príklady dobrej praxe „Best practices“.

Kľúčové slová: RIU model, Best practices, Prenos vedeckých poznatkov do praxe.

Adresa autora

Ing. Ján Matúš Urbančík, KERLH, LF TUZVO, xurbancik@is.tuzvo.sk

INDIKÁTORY ZELENÉHO RASTU V DREVOSPRACUJÚCOM PRIEMYSLE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Miroslava Vetráková, Mariana Sedliačiková, Natália Poláková, Mária Moresová

I napriek tomu, že zelený rast je jedným z hlavných cieľov Európskej únie, nie je mu v podmienkach Slovenska stále venovaná dostatočná pozornosť. Zelený rast predstavuje zosúladenie potreby ochrany životného prostredia s ekonomickým rozvojom spoločnosti. V podmienkach Slovenska nebol doposiaľ realizovaný jednotne ucelený prieskum, ktorý by sa sústredil na identifikovanie externých a interných determinantov brániacich zavádzaniu zeleného rastu a trvalo udržateľného rozvoja v podnikoch drevospracujúceho priemyslu na Slovensku. Cieľom predloženého príspevku bolo identifikovať kľúčové externé a interné determinanty brániace zavádzaniu zeleného rastu a trvalo udržateľného rozvoja v podnikoch drevospracujúceho priemyslu na Slovensku. Prostredníctvom empirického prieskumu opytovacou metódou formou dotazníka boli získané aktuálne informácie o skúmanej problematike. Následne boli výsledky spracované pomocou matematicko-štatistických metód. Z dosiahnutých výsledkov vyplýva, že kľúčovým interným determinantom je orientácia výrobcov v kontexte znečisťovania životného prostredia na koniec výrobného procesu a kľúčovým externým determinantom je nedostatočná podpora zo strany štátu. Výsledky tohto prieskumu poskytnú prehľad aktuálneho stavu drevospracujúceho priemyslu na Slovensku, na základe ktorého bude možné navrhnúť indikátory zeleného rastu pre podniky predmetného odvetvia.

Kľúčové slová: zelený rast, indikátory zeleného rastu, drevospracujúci priemysel, Covid-19

Adresa autorov

Ing. Miroslava Vetráková, KEMP, DF TUZVO, xvetrakova@is.tuzvo.sk

prof. Ing. Mariana Sedliačiková, PhD., KEMP, DF TUZVO, sedliacikova@tuzvo.sk

Ing. Natália Poláková, KEMP, DF TUZVO, xpolakovan@is.tuzvo.sk

Ing. Mária Moresová, PhD., KEMP, DF TUZVO, xmoresova@tuzvo.sk